

УДК [378.6:008] (477.54-25) (091)

В. М. ШЕЙКО
М. М. КАНІСТРАТЕНКО
Н. М. КУШНАРЕНКО

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ХАРКІВСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АКАДЕМІЇ КУЛЬТУРИ

Висвітлюються здобутки, визначаються пріоритети стратегічної інноваційної діяльності Харківської державної академії культури в переддень її вісімдесятиріччя.

Ключові слова: вища освіта, наука, культура, мистецтво, інноваційна діяльність, культурологія, соціальні комунікації, Харківська державна академія культури.

Освещаются достижения, определяются приоритеты и стратегии инновационной деятельности Харьковской государственной академии культуры в преддверии ее восьмидесятилетия.

Ключевые слова: высшее образование, наука, культура, искусство, инновационная деятельность, культурология, социальные коммуникации, Харьковская государственная академия культуры.

The achievements of the Kharkiv State Academy of Culture and the priorities of its strategic innovation activity on the eve of its 80th anniversary are examined.

Key words: higher education, science, culture, art, innovation activity, cultural studies, social communications, the Kharkiv State Academy of Culture.

Харківська державна академія культури (ХДАК) — фундатор, лідер, унікальний вищий навчальний заклад, потужний центр «вузівської» науки, осередок формування інтелектуальної і творчої еліти культурологічно-мистецького та інформаційного спрямування в Україні, підвалини якої закладено майже століття тому — у вересні 1929 року [9; 10; 13; 14].

Упродовж історичного розвитку під впливом економічних, політичних, соціальних і культурних перетворень, зміни духовних пріоритетів, інтенсивного пошуку специфічного місця вузів культури і мистецтв в освітньому, науковому і творчо-виконавському просторі; через поширення номенклатури освітніх та наукових галузей і спеціальностей; удалих експериментів у сфері освітніх послуг та технологій; за допомогою інтенсивного накопичення науково-дослідницького, творчо-виконавського і виховного потенціалу ХДАК перетворилася на сучасний вищий навчальний заклад європейського типу, провідний освітній, науковий, науково-методичний і виховний центр, унікальний культурологічно-мистецький та інформаційний осередок, відомий своїми важливими здобутками далеко за межами України. Свідченням

цього є результати всеукраїнських рейтингових досліджень, в яких ХДАК постійно посідає одне з провідних місць серед ВНЗ культури і мистецтв України. Без перебільшення можна стверджувати, що пострадянська і світова професійна спільнота оцінює ефективність та перспективність української вищої освіти, наукових і творчих шкіл культурологічно-мистецького та бібліотечно-інформаційного профілів насамперед через призму діяльності Харківської академії [3]. Отже, ХДАК об'єктивно «приречена» постійно і послідовно підтримувати свій високий статус фундатора та лідера вищої галузевої освіти, примножуючи власні здобутки, додаючи авторитетності вітчизняній вищій школі. В переддень святкування свого вісімдесятиріччя академія підбиває підсумки та визначає концепцію розвитку на наступне п'ятиріччя і подальшу перспективу, вибудовує стратегічні цілі та пріоритети інноваційного функціонування ХДАК як ВНЗ України найвищого IV рівня акредитації третього тисячоліття.

Мета статті — висвітлення здобутків, визначення пріоритетів і стратегій інноваційної діяльності Харківської державної академії культури на наступне п'ятиріччя і подальшу перспективу в переддень її вісімдесятиріччя.

Зазначимо, що інноваційна діяльність у нашій країні є однією з пріоритетних, базується на Конституції України, деяких законах і підзаконних актах, що регулюють суспільні відносини в цій сфері. Нині основним офіційним документом, що визначає правові, економічні й організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні, встановлює форми стимулювання державою інноваційних процесів, є Закон України «Про інноваційну діяльність» (2002 р.) [12].

Інноваційна спрямованість освіти XIX ст. є предметом постійної уваги науковців і фахівців освітньої галузі. В українському освітньому контексті інноваційна проблематика розглядається переважно на рівні середніх загальноосвітніх закладів. Висвітлення стратегічних напрямів інноваційної діяльності ВНЗ культури і мистецтв України — рідкісне явище. Ця стаття є однією з перших спроб узагальнити досягнення і перспективи інноваційної діяльності ХДАК як провідного вузу культури і мистецтв України.

Усебічний аналіз спеціальної літератури свідчить, що в сучасній науці відсутній єдиний підхід до визначення змісту й обсягу базових понять «інновація», «інноваційна політика», «інноваційна діяльність», «інноваційний процес», «інноваційна інфраструктура» і т.ін., адаптованих до специфіки вищої школи в цілому й особливостей культурологічно-мистецької та інформаційної освіти вищого ґатунку, зокрема.

Згідно із сучасними уявленнями, інновація — це нововведення; якісні зміни; модернізація; комплекс заходів, спрямованих на швидку адаптацію системи до динамічно змінюваних потреб зовнішнього середовища: ефективний інструмент, що забезпечує конкурентоспроможність установи на ринку послуг; базис культурних перетворень; аспект духовної творчості; нові думки, ідеї, що потребують реалізації і т.ін. [1; 2, с. 400; 4; 8; 12]. Відповідно до загальних положень Закону України «Про інноваційну діяльність», інновації — це «новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені

конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери» [12]. У цьому Законі України визначено обсяг і зміст понять «інноваційна діяльність», «інноваційний продукт», «інноваційна продукція», «інноваційний проект», «пріоритетний інноваційний проект», «інноваційне підприємство», «інноваційна інфраструктура» та ін. Базування на цих основоположних засадах допомогло визначити сутність цих понять не лише з суто економічної, але й гуманітарної точки зору, пристосувати їх до інноваційної діяльності вищих навчальних закладів.

Виявилось, що у вищій школі ці базові поняття ще остаточно не сформувалися. Так, на думку одного з ректорів ВНЗ культури і мистецтв Росії, в освітньому контексті інновація — діяльність (чи результат діяльності), спрямована на задоволення нової потреби (чи пропозиція нового шляху задоволення старої), що базується на використанні нових знань (нове використання знань), утілених у нові освітні й інформаційні технології, нові комбінації виробничих факторів, метою котрих є усунення наслідків деструктивних процесів або отримання нових (із новими властивостями, функціями) продуктів і послуг з високим ринковим потенціалом [17, с. 52].

Найточнішим за своїм змістом і обсягом слід вважати поняття «інновації в освіті», наведене в енциклопедичному виданні України (2008 р.). Зазначено, що інновації в освіті — це «процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану» [8, с. 338]. Інновація розглядається як системне явище, основними складовими якої є власне ідея та процес її практичної реалізації. Якщо підвищення якості підготовки майбутніх фахівців і науковців є метою, то інноваційна діяльність ВНЗ — засіб її досягнення. Інноваційний процес у такому разі розглядається як процес перетворення наукового знання в інновацію, у нововведення. Отже, під інноваційною діяльністю ХДАК розуміється процес продукування нових ідей та впровадження інновацій в основні види і напрями функціонування ВНЗ. Специфіка інноваційної діяльності ХДАК як вищого навчального закладу культурологічно-мистецького та інформаційного профілів України полягає в змістовій та організаційній трансформації освітньої, наукової, творчо-виконавської та виховної діяльності освітнього закладу вищого гатунку. Посилення вимог суспільства знань до випускників вузів культури і мистецтв України перетворює здійснення інноваційної діяльності в ХДАК на завдання стратегічного значення, а конкуренція стимулює до активного впровадження нововведень.

Інноваційна модель функціонування ХДАК сформувалася в загальних рисах ще наприкінці 80-х рр. ХХ ст., коли вперше в Україні на альтернативних засадах колективом ВНЗ одногослосно було обрано ректора. Молода креативна команда на основі аналітико-прогностичної діяльності визначила

ключові стратегії і пріоритети розвитку академії на перспективу. В основу перетворень було покладено тріаду — «культура-освіта-інновації», що передбачала такі основні стратегічні напрями інноваційної діяльності ХДАК: поліфункціональність ВНЗ; зміна статусу вищого навчального закладу; вдосконалення управлінської структури вузу; підвищення наукового цензу наукового-педагогічного складу; створення інформаційної, фінансової і матеріально-технічної інфраструктури інноваційної діяльності тощо. Завдяки успішній реалізації нових ідей удалося уникнути суперечностей між старою системою і потребами в якісно новій освіті [15].

Третє тисячоліття висунуло кардинально нові стратегічні завдання перед вищою освітою України загалом і ХДАК зокрема, зумовлені процесами глобалізації, розвитком інформаційного, інноваційного суспільства, а також суспільства, базованого на знаннях. Це викликало необхідність поглиблення та розширення інноваційного поля діяльності ВНЗ, в основу якого було покладено формулу — «культура-освіта-наука-творчість-інновації». Це спонукало колектив до уточнення стратегічних цілей на довгострокову перспективу відповідно до українських реалій і світових тенденцій, сприяло взаємопов'язаному системному розвитку освітньої і наукової діяльності, інтеграції ХДАК до європейського і світового освітнього простору. Напередодні вісімдесятиріччя академії можна констатувати, що саме ХДАК нині є основним генератором стратегічних напрямів інноваційної діяльності вузів культури і мистецтв України.

Обрана ХДАК стратегія на інноваційне функціонування у ХХІ ст. зумовляє необхідність формування нової парадигми створення, поширення та реалізації нововведень, основою якої є системний підхід, що передбачає: реалізацію інноваційного циклу й успішне впровадження інноваційних продуктів і послуг через формування інноваційних відносин; створення відповідної інфраструктури ХДАК; охоплення інноваційними ідеями всіх напрямів діяльності ВНЗ; взаємодія всіх її елементів та підсистем на внутрішньому і зовнішньому освітньому та науковому рівнях.

Об'єктами обраного ХДАК курсу на інноваційну модель розвитку стали: система управління; кваліфікація науково-педагогічного складу; якість освіти, асортимент і зміст інтелектуальних продуктів та послуг; організація і технологія навчання та виховання студентської молоді; науково-дослідницька і творчо-виконавська діяльність; науково-методичне забезпечення освітнього та наукового процесу; інформаційне і матеріально-технічне забезпечення інноваційної діяльності ХДАК та ін.

Одним із стратегічних компонентів (аспектів) інноваційної діяльності та важливою складовою інноваційної інфраструктури ХДАК є організаційно-управлінська підсистема. Завдяки нововведенням ХДАК має сучасну розгалужену структуру: 10 факультетів, 29 кафедр, близько 20 відділів, бібліотеку, фонд якої налічує понад 300 тис. прим. У 2008/2009 навч. р. створено ще два нові факультети — театрального мистецтва та кіно-, телемистецтва, а також дві нові кафедри — історії України і всесвітньої історії; музеєзнавства та пам'ятокознавства. Це стало ще одним важливим кроком на

шляху до формування оптимальної структури академії. На порядку денному — створення вчених рад факультетів, обґрунтування доцільності формування системи інститутів у структурі академії тощо.

Завдяки нововведенням високим є інтелектуальний педагогічний потенціал ХДАК. Якість навчального процесу забезпечують 242 штатні викладачі, серед яких 8 академіків галузевих академій, майже 50 докторів наук, професорів, 129 кандидатів наук, доцентів, близько 150 народних і заслужених артистів, заслужених діячів мистецтв, заслужених працівників культури України, лауреатів міжнародних і всеукраїнських конкурсів і фестивалів. Суттєвим результатом інноваційної діяльності ХДАК можна вважати підвищення наукового цензу науково-педагогічного складу, який у 2009 р. становить понад 70%. Тут працюють креативно налаштовані доктори і кандидати наук України з культурології, мистецтвознавства і соціальних комунікацій.

Фундаментальною основою інноваційних змін ХДАК є освітня діяльність. Саме вона виконує історичну місію забезпечення наступності і спадкоємності у відтворенні культури, національних і цивілізаційних цінностей, інтелектуального потенціалу вищої школи України. Основні преференції ХДАК надаються якості освіти як пріоритетній стратегічній меті інноваційних перетворень в академії. Значно зріс контингент студентів академії, який нині становить майже 3,5 тис. осіб денної і заочної форм підготовки, які навчаються за 11 освітніми напрямками і 90 спеціалізаціями. Підвищується якісний рівень їхньої фундаментальної і спеціальної підготовки. Випускники ХДАК — їх понад 40 тис. — посідають провідні посади в усіх сферах вітчизняної культури і мистецтв, успішно працюють у країнах близького і далекого зарубіжжя. Результати виявляються також у високій затребуваності випускників академії на ринку праці. Серед її вихованців — понад одна тисяча народних, заслужених артистів, заслужених діячів мистецтв, заслужених працівників культури, заслужених художників, заслужених журналістів України, лауреатів міжнародних і всеукраїнських конкурсів. Її випускники — це понад 300 громадян із 25 країн Європи, Азії, Африки й Америки, які очолюють національні департаменти, заклади та вузи культури і мистецтв.

Дотримання ХДАК інноваційних настанов дозволило успішно вирішити такі базові завдання у 2008/2009 навч. р.: удосконалення змісту й організації навчального процесу, адаптація їх до норм, стандартів і основних принципів європейського простору вищої освіти в контексті Болонської декларації; ліцензування та акредитація основних освітніх спеціальностей; упровадження новітніх освітніх та інформаційних технологій; реалізація ідеї навчання впродовж життя та ін. В інноваційному контексті слід назвати: участь викладачів ХДАК у коригуванні окремих статей законів України «Про вищу освіту», «Про бібліотеки і бібліотечну справу»; у розробленні проєктів шести освітньо-професійних програм бакалаврів із таких освітніх напрямів: 6.020101 — Культурологія; 6.020103 — Музейна справа та охорона пам'яток історії та культури; 6.020106 — Менеджмент соціокультурної діяльності; 6.020102 — Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографія;

6.020105 — Документознавство та інформаційна діяльність; 6.020202 — Хореографія.

Не менш важливим напрямом, який потребує інноваційного підходу, слід вважати ліцензування та акредитацію. Так, факультет менеджменту провів попередню роботу щодо вивчення можливостей підготовки фахівців з нового освітнього напрямку «Туризм»; провідні факультети підготували пакети документів для проведення повторної акредитації спеціальностей «Театральне мистецтво», «Хореографія», ліцензування магістерських програм спеціальності «Кіно-, телемистецтво».

Академія приділяє значну увагу підвищенню якісного рівня підготовки кадрів: фахівці в галузі культурології, соціально-культурної діяльності, соціальної педагогіки, менеджменту, документознавства, книгознавства, бібліотечної, бібліографічної та інформаційної діяльності повинні не тільки мати ґрунтовні фундаментальні знання з обраної професії, а й уміти постійно оновлювати їх, вести самостійний творчий пошук, приймати оригінальні виважені рішення, опановувати нові ідеї в обраній галузі. У ХДАК активно впроваджуються новітні освітні й інформаційні технології навчання, які забезпечують високий рівень підготовки бакалаврів, спеціалістів і магістрів в оптимальних умовах організації навчального процесу.

Серед стратегічних накреслень ХДАК — підготовка і видання нових інноваційних продуктів — комплексу програмних та науково-методичних матеріалів із кожної навчальної дисципліни відповідно до вимог кредитно-модульної системи навчання; підручників, навчальних посібників, хрестоматій, конспектів лекцій тощо. Нині успішно завершено інноваційний проект з підготовки, видання та апробації авторських програм і науково-методичних матеріалів для бакалаврів (1–4 курси). Наступний етап — підготовка аналогічних матеріалів для спеціалістів і магістрів усіх освітніх напрямів.

Стрижнем та основним компонентом навчального комплексу, що разом із програмою навчальної дисципліни визначає зміст навчання і систему роботи студентів у здобутті знань; сприяє підвищенню організації роботи викладача, оскільки в ньому закладено концепцію та стратегію навчання, цілком слушно вважаються підручники і навчальні посібники, створення яких є почесним, однак нелегким завданням. Нині вимоги, які висувуються МОН України до навчальних видань, значно вищі, ніж до будь-яких творів іншого призначення, особливо до тих, що претендують на «гриф» цієї офіційної установи. Це спонукало керівництво академії до нових рішучих дій.

У ХДАК ініційовано інноваційний проект «Підручник третього тисячоліття», який успішно реалізують її викладачі. Цьому передувала копітка робота. На основі аналізу й узагальнення кращих вітчизняних і світових зразків провідні фахівці академії опрацювали основні принципи, підходи, методи, правила, структуру підручників і навчальних посібників, які органічно поєднують у собі загальноосвітні вимоги та специфічні особливості

підготовки кадрів культурологічно-мистецького й інформаційного профілів в Україні, базовані на засадах кредитно-модульної системи навчання.

При рекомендації до друку підручників і навчальних посібників учена рада ХДАК оцінює останні за такими критеріями: доцільність та об'єктивна потреба навчального видання в друкованій чи електронній формі для підготовки вітчизняних кадрів; ступінь його оригінальності й ексклюзивності, глибина, повнота та якість викладення змісту навчального предмета; рівень апробації авторської концепції курсу в попередніх публікаціях, на наукових, науково-практичних конференціях, «круглих столах», методичних семінарах, майстер-класах, тренінгах тощо; ступінь опанування автором основних підходів, методів, правил викладення навчального матеріалу; врахування кращих вітчизняних і світових здобутків у змісті, структурі і методиці викладання навчальної дисципліни; органічне поєднання в навчальному виданні сталих істин з інноваційними досягненнями у відповідній сфері; розширення можливостей самостійної роботи студентів над предметом; перспективи розповсюдження видання в друкованій чи електронній формі та ін.

Суттєвим результатом інноваційної політики керівництва ХДАК слід вважати те, що авторами більшості підручників і навчальних посібників, виданих в Україні з фахових дисциплін, є викладачі академії. Без перебільшення можна констатувати, що викладачі ХДАК мають пріоритет за кількістю та якістю друкованих і електронних підручників та навчальних посібників з теорії та історії української і світової культури, культурології, документознавства, електронного документообігу, наукової обробки документів, бібліотекознавства, бібліотечних фондів, бібліотечного краєзнавства, соціальних комунікацій, музичного, хореографічного мистецтва тощо. Свідченням високої якості підручників і навчальних посібників викладачів академії є те, що кращі з них друкуються в центральних видавництвах України і за кордоном. Серед стратегічних перспектив ХДАК — налагодження тісної співпраці вузів культури і мистецтв України в підготовці і виданні оригінальних підручників та навчальних посібників із фундаментальних, професійно орієнтованих і спеціальних дисциплін профільного спрямування; організація активного обміну навчальною продукцією як усередині країни, так і за її межами.

Серед стратегічно важливих пріоритетів інноваційної діяльності ХДАК як ВНЗ України найвищого IV рівня акредитації є науково-дослідницька діяльність, характерна суттєвими інноваційними здобутками, спрямована на вирішення таких інноваційних завдань: зміцнення позицій ХДАК як провідного центру фундаментальних і прикладних наукових досліджень із культурології, мистецтвознавства та соціальних комунікацій; підвищення ефективності і якості підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів; спрямування наукових досліджень на інтеграцію з напрямками освітньої діяльності вузу; підвищення рівня творчо-виконавської діяльності і т. ін.

Академія успішно реалізувала інноваційний проект під назвою «Наука України третього тисячоліття». Найважливішим результатом стратегічної

інноватики ХДАК є ініціювання та затвердження на державному рівні двох нових наукових галузей — «26 — культурологія» та «27 — соціальні комунікації». Група провідних учених ВНЗ запропонувала внести до «Переліку спеціальностей, за якими проводяться захисти дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата і доктора наук, присудження наукових ступенів та присвоєння вчених звань» України двох нових наукових галузей — «культурологія» та «соціальні комунікації». Авторами проекту розроблено й оприлюднено перелік наукових спеціальностей, проекти паспортів, формул спеціальностей, напрямів досліджень, програм кандидатських іспитів, які високо оцінило наукове співтовариство в Україні та за кордоном, затверджені Кабінетом Міністрів України, Вищою атестаційною комісією (ВАК) України, а також Міністерством освіти і науки України [11; 15]. Зокрема з наукового напрямку «26 — культурологія» затверджено такі спеціальності: 26.00.01 — теорія та історія культури (культурологія, історичні, філософські науки, мистецтвознавство); 26.00.02 — світова культура і міжнародні культурні зв'язки (культурологія); 26.00.04 — українська культура (культурологія); 26.00.05 — прикладна культурологія. Культурні практики (культурологія). З наукової галузі «27 — соціальні комунікації» затверджено такі спеціальності: 27.00.01 — теорія та історія соціальних комунікацій; 27.00.02 — документознавство, архівознавство; 27.00.03 — книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство; 27.00.04 — теорія та історія журналістики; 27.00.05 — теорія та історія видавничої справи і редагування; 27.00.06 — прикладні соціально-комунікаційні технології; 27.00.07 — соціальна інформатика.

Саме цим зумовлена особлива відповідальність академії в здійсненні науково-дослідницької діяльності в цьому напрямі. Під час упровадження нових наукових галузей у 2008/2009 н. р. було: вперше розроблено та здійснено державну реєстрацію в УкрІНТЕІ двох загальноакадемічних НДР: «Вітчизняна та світова культура: історико-теоретичні аспекти» (0109V000511); «Документально-комунікаційні структури суспільства: інноваційні стратегії розвитку» (0109V000512); успішно здійснюється разом із Інститутом культурології Академії мистецтв України фундаментальне дослідження «Культура України: історико-культурологічні виміри»; відбулося суттєве коригування тематики факультетських і кафедральних НДР, докторських і кандидатських дисертацій відповідно до паспортів нових наукових галузей.

У цьому контексті ХДАК має реальні перспективи стати інноваційним лідером пострадянському й європейському науковому просторі, ініціюючи на основі міжнародного співробітництва креативні наукові проекти культурологічного і соціокомунікаційного змісту [11]. Розроблення таких моделей і просування їх на міжнародному ринку наукових ідей — одна із стратегічних перспектив, здатних підвищити статус української науки, позиціювати ХДАК як центру фундаментальних і прикладних досліджень у галузі культурології та соціальних комунікацій, осередок кращих вітчизняних шкіл означеного профілю. Слід зазначити, що нині в

ХДАК працює переважна більшість докторів наук України з наукових спеціальностей теорія та історія культури, книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство. У ХДАК працюють перші доктори і кандидати культурології та з соціальних комунікацій.

Серед інших стратегічних намірів ХДАК, реалізованих протягом останнього року, можна вважати: перереєстрацію у ВАК України фахового збірника «Культура України» (з культурології та мистецтвознавства); підготовка пакета документів щодо перереєстрації як фахового із соціальних комунікацій, історичних і педагогічних наук збірника наукових праць «Вісник ХДАК», створення редакційно-видавничим відділом ХДАК електронних версій наукових фахових збірників «Культура України» і «Вісник ХДАК» за новими вимогами й передання їх до Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського на депозитарне зберігання та розповсюдження через портал наукової періодики України <http://www.nbuv.gov.ua/portal/>; модернізацію структури і змісту наукових збірників ХДАК «Культура України» і «Вісник ХДАК»; оновлення складу редакційної колегії; удосконалення зовнішнього і внутрішнього рецензування наукових статей тощо.

Одним із основних стратегічних накреслень наукової діяльності ХДАК є підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів. В академії успішно функціонує аспірантура (з 1994 р.), докторантура (з 1995 р.), інститут здобувачів, де нині навчаються 10 докторантів, близько 70 аспірантів, 20 здобувачів. Аспірантура здійснює підготовку наукових кадрів з 8-ми, а докторантура — з 4-х наукових спеціальностей. Успішно працюють 2 докторські спецради, друкуються 2 наукові фахові збірники — «Культура України» і «Вісник ХДАК». Тільки за останні два роки викладачі академії захистили 9 докторських та 21 кандидатську дисертацію.

Результативно працюють близько 30 наукових і творчо-виконавських шкіл ХДАК, ефективно діє рада молодих учених, факультетські і кафедральні студентські науково-творчі товариства. Лише за останній рік викладачі, докторанти, аспіранти та студенти опублікували понад 700 монографій, підручників, навчальних посібників, статей, тез доповідей, навчально-методичних та інших видань. Провідні вчені та молоді науковці ХДАК узяли участь у більше 200 наукових, науково-практичних конференціях, конкурсах, фестивалях міжнародного, всеукраїнського і регіонального рівнів.

У 2008/2009 навч. р. ХДАК ініційовано та проведено понад 20 наукових конференцій, науково-методичних семінарів, «круглих столів» тощо. Серед них: міжнародні наукові конференції «Соціальні комунікації в стратегіях формування суспільства знань»; «Австрійська музична культура на перехресті епох і традицій»; щорічна всеукраїнська конференція молодих учених «Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття»; міжвузівські наукові конференції «Голодомор в Україні (1932–1933 рр.)», «Нові інформаційні технології в освіті» та ін.

Успішними слід також вважати інноваційні проекти, які реалізуються спільними зусиллями ректорату, редакційно-видавничого відділу і бібліотеки ХДАК. Серед них: фундаментальна наукова монографія «Харківська

державна академія культури», дайджести: «Що написано пером...», «Віват, Академіє!», бібліографічний покажчик «Друковані праці викладачів та співробітників Харківської державної академії культури», серія бібліографічних покажчиків «Видатні педагоги Харківської державної академії культури», ювілейні випуски наукових фахових видань академії: «Культура України» і «Вісник Харківської державної академії культури» та ін. [3; 5; 6; 7; 13; 14].

Одним із основних об'єктів інноваційної діяльності ХДАК як ВНЗ мистецького профілю є творчо-виконавська діяльність. Серед основних її здобутків у 2008/2009 навч. р.: успішне проведення започаткованого на базі ХДАК всеукраїнського конкурсу молодих виконавців «Слобожанський вернісаж»; організація та безпосередня участь викладачів і студентів ХДАК у понад 200 мистецьких заходах: концертах, вечорах, фестивалях, конкурсах міжнародного, всеукраїнського, регіонального і локального рівнів; отримання понад 100 викладачами і студентами академії гран-прі, дипломів переможців I, II, III ступенів, премій, заохочувальних нагород, грамот на міжнародних і всеукраїнських конкурсах, фестивалях, олімпіадах та ін.

В академії успішно функціонують такі талановиті студентські творчі колективи: академічний хор; народний хор; хорові ансамблі, капела бандуристів, інструментальний квартет «ЦимБандо», ансамбль народної музики «Стожари», фольклорні гурти «Барви», «Горлиця»; естрадний оркестр; джазовий ансамбль «Магніфіка»; оркестр народних інструментів; камерний оркестр; інструментальні ансамблі; учбовий театр; театр народного танцю «Заповіт»; театр-студія бального танцю, ансамбль сучасного естрадного танцю «ЕСТЕТ»; студентський театр естрадного співу «СТЕП»; ансамбль джазової музики «Біг-бэнд» та ін.

Суттєвим результатом інноваційних змін у ХДАК можна вважати налагодження тісного міжнародного співробітництва. Розвиткові міжнародного партнерства, постійних творчих контактів сприяли збіг стратегічних цілей академії з європейськими і світовими тенденціями до інтеграції; активне впровадження інноваційних інформаційних та освітніх технологій, розроблення та реалізація новітніх наукових проєктів. Це дало можливість академії стати рівноправним партнером, трансфертом, здатним ефективно презентувати свій унікальний потенціал не лише на національному, але й на європейському і світовому рівнях в освітньому, науковому і творчо-виконавському контекстах.

ХДАК — єдиний в Україні ВНЗ культури і мистецтв, що є дійсним членом Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ (ІФЛА), Організації Європейської співдружності в галузі бібліотечно-інформаційної освіти (БОБКАТССС), Європейської асоціації бібліотечно-інформаційної освіти та наукових досліджень (ЄВКАІД). Академія має широкі навчальні й наукові зв'язки з Університетом Роберта Гордона (Велика Британія), Університетом штату Іллінойс (США), Вищою Королівською школою бібліотекознавства (Данія), Амстердамським університетом і вищою політехнічною школою (Нідерланди), Вищою школою бібліотекознавства та

інформатики й Українським Вільним Університетом (Німеччина), Харбінським університетом і Харбінським інститутом просвіти (Китай), Вищою гуманітарно-економічною школою (Польща). Згідно з укладеними угодами, ХДАК має реальну можливість здійснювати міжнародний обмін викладачами, науковцями, студентами, провідних викладачів неодноразово запрошували для читання лекцій, проведення майстер-класів за кордоном. За ініціативи Асоціації Університетів Європи та Болонського університету 16 вересня 2005 р. академія підписала велику Хартію університетів, приєднавшись до світової університетської спільноти. Саме завдяки керівництву ХДАК в умовах глобалізації та поширення постанов Болонської угоди вдалося обстояти унікальне системне утворення «ВНЗ культури і мистецтв України» в українському і міжнародному масштабах. Трансферт інноваційної моделі ХДАК як носія національної самобутності, вітчизняного креативного мислення дозволив певною мірою гармонізувати процес інтеграції української вищої освіти до світового освітнього і наукового простору; мінімізувати ризики втрати української специфіки; забезпечити оптимальний синтез кращих надбань національних і світових моделей галузевої освіти і вузівської науки; підвищити ступінь мобільності випускників академії на ринку праці; посилити конкурентоспроможність галузевої вищої школи України на міжнародному рівні.

Серед інших стратегічних напрямів інноваційної діяльності ХДАК у цьому сенсі: реалізація проекту «Віртуальна академія»; створення єдиного веб-порталу вузів культури і мистецтв України; запровадження дистанційного навчання на міжнародному рівні та ін. Останнє завдання має реальне підґрунтя через неодноразові пропозиції щодо співпраці української діаспори різних країн світу. Ефективне використання можливостей цифрових технологій, мережі Інтернет створює надійну базу для зміцнення міжнародного співробітництва ХДАК, підвищення іміджу вищої культурологічно-мистецької та інформаційної освіти України в європейському і світовому освітньому та науковому просторі.

Культурологічно-мистецька й інформаційна освіта України — вельми специфічний об'єкт, перспективи якого значною мірою залежать від ступеня креативності керівників освітньої установи, рівня кваліфікації її науково-педагогічного складу, динамічності внутрішньої організації, розуміння об'єктивних процесів інтеграції національної вищої освіти до європейського і світового освітнього простору. Колектив ХДАК прагне забезпечити оптимальну траєкторію еволюції вищої культурологічно-мистецької та інформаційної освіти в Україні через визначення та успішну реалізацію пріоритетів і стратегій інноваційного розвитку навчальної, наукової, виховної і творчо-виконавської діяльності; іманентних інновацій, які у своїй сукупності здатні забезпечити еволюціонування академії до нової якості вітчизняної вищої освіти означеного профілю в Україні. У цьому сенсі ХДАК має значні перспективи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бажал Ю. М. Економічна теорія технологічних змін : навч. посіб. / Ю. М. Бажал. — К. : Заповіт, 1996. — 240 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. — К. : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. — 1440 с.
3. Віват, Академіє! : дайджест / Харк. держ. акад. культури. [Вип. 1] (1999). — Х. : ХДАК, 2004.
Вип. 2, ч. 1 : (1999-2000) / [уклад. : А. П. Семененко, С. В. Євсєєнко ; наук. ред. А. П. Семененко]. — 2004. — 185 с.
Вип. 2, ч. 2 : (2001-2003) / [уклад. : А. П. Семененко, С. В. Євсєєнко ; наук. ред. А. П. Семененко]. — 2004. — 168 с.
4. Вохрышева М. Г. Международное сотрудничество — путь к расширению горизонтов / М. Г. Вохрышева // Культура и образование. — 2008. — № 3. — С. 53–56.
5. Друковані праці викладачів та співробітників Харківської державної академії культури (1947–1998). [У 2 ч.]. Ч. 1 : бібліогр. покажч. / Харк. держ. акад. культури, [уклад. : С. В. Євсєєнко, О. М. Онуфрієва, Т. С. Раскіна, С. В. Рудім, Т. О. Шикаленко ; ред. : І. О. Вовченко, В. К. Удалова, І. М. Фоменко]. — Х. : ХДАК, 2000. — 398 с.
6. Друковані праці викладачів та співробітників Харківської державної академії культури (1947–1998). У 2 ч. Ч. 2 : бібліогр. покажч. / Харк. держ. акад. культури, [уклад. : С. В. Євсєєнко, Г. М. Лях, О. М. Онуфрієва, Т. С. Раскіна ; ред. : В. К. Удалова, І. М. Фоменко]. — Х. : ХДАК, 2004. — 110 с.
7. Друковані праці викладачів та співробітників Харківської державної академії культури (1999–2003) : бібліогр. покажч. / Харк. держ. акад. культури ; [уклад. : С. В. Євсєєнко, Г. М. Лях, О. М. Онуфрієва, Т. О. Шикаленко ; ред. А. П. Семененко]. — Х. : ХДАК, 2004. — 190 с.
8. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; голов. ред. В. Г. Кремень. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 1040 с.
9. Книга и книжное дело в Украинской ССР : сб. документов и материалов, 1917–1941. — К. : Наук. думка, 1985. — 477 с.
10. Книга и книжное дело в Украинской ССР : сб. документов и материалов, 1941–1984. — К. : Наук. думка, 1986. — 564 с.
11. Кушнаренко Н. Н. Социальные коммуникации — новая научная отрасль / Н. Н. Кушнаренко, А. А. Соляник // Науч. и техн. б-ки. — 2008. — № 8. — С. 43–48.
12. Про інноваційну діяльність : закон України від 4 лип. 2002 р., № 40 — IV // Відом. Верховної Ради України. — 2002. — № 36. — Ст. 266.
13. Харківська державна академія культури: до 75-річчя з дня заснування : [монографія] / В. М. Шейко, М. В. Дяченко, Н. М. Кушнаренко, М. М. Каністратенко. — Х. : ХДАК, 2004. — 296 с.
14. Харьковский государственный институт культуры. 1929–1979 : монография / под ред. А. А. Оприценко. — Х. : Вища шк., 1979. — 72 с.
15. Шейко В. Концептуальні засади підготовки наукових кадрів у галузі культурології та соціальних комунікацій в Україні / Шейко В., Каністратенко М., Кушнаренко Н. // Вісн. Кн. палати. — 2007. — № 2. — С. 43–44.
16. Шейко В. Харківська вища школа бібліотечно-інформаційної та книгознавчої освіти в контексті історії та сьогодення / Василь Шейко, Наталя Кушнаренко // Вісн. Кн. палати. — 2004. — № 7. — С. 29–33.

17. Юсупов Р. Р. Модернизация высшего образования в сфере культуры и искусств / Р. Р. Юсупов // *Вузы культуры и искусств в едином мировом образовательном пространстве : междунар. Симп. (Москва, 17–18 мая 2007 года) : сб. ст.* — М., 2007. — Т. 1. — С. 48–58.

Надійшла до редколегії 25.08.2009 р.

УДК [377(091);94(477)] “1933/1937”

Я. І. МАНДРИК

ДІЯЛЬНІСТЬ КОМПАРТІЙНИХ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ УРСР З ПІДГОТОВКИ МАСОВИХ КОЛГОСПНИХ КАДРІВ У РОКИ ЗАВЕРШЕННЯ КОЛЕКТИВІЗАЦІЇ

На основі фактичного матеріалу розкрито діяльність партійних та радянських органів радянської України з підготовки механізаторських кадрів у 1933–37 рр.

Ключові слова: політика радянської держави, система підготовки кадрів, кадри масових професій, тоталітаризм, культура.

На основе фактического материала раскрыты деятельность партийных и советских органов советской Украины по подготовке механизаторских кадров в 1933–37 гг.

Ключевые слова: политика советской страны, система подготовки кадров, кадры массовых профессий, тоталитаризм, культура.

In the article there has been disclosed the activity of partisan and soviet organs of the Soviet Ukraine dealt with the training of mechanization experts within 1933–37 on the basis of the abundant facts.

Key words: policy of the Soviet State, mechanization experts, village, culture, education, courses.

Роки другої п'ятирічки (1933–1937рр.) характерні деяким посиленням тракторизації сільського господарства, завершенням процесу колективізації, повним знищенням індивідуальних господарств. На селі панівним стає колгосп. Як же розвивався процес забезпечення сільськогосподарського виробництва кадрами масових професій у ці роки, адже колгоспи поступово зміцнювалися і спеціалістів не вистачало.

Певні зміни в цей період спостерігалися в оснащенні сільського господарства технікою. У роки першої п'ятирічки близько половини тракторів, що надійшли в сільське господарство, були імпортними. У 1933 р. МТС і радгоспи отримали всі сільськогосподарські машини лише вітчизняного виробництва. За роки 2-ї п'ятирічки кількість тракторів у МТС збільшилася на